

Herinrichting van het 'Leerpark' te Dordrecht en de Flora- en Faunawet

Herinrichting van het 'Leerpark'
te Dordrecht
en de Flora- en Faunawet

HERINRICHTING VAN HET 'LEERPARK' TE DORDRECHT EN DE FLORA- EN FAUNAWET

Opdrachtgever: Gemeente Dordrecht

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Samenstelling: Lieselotte Veen

Veldmedewerkers: Jan de Bruijn, Marleen van der Lee, Lieselotte Veen, Koen Woerdenbag

Foto's: Koen Woerdenbag

Herinrichting van het 'Leerpark' te Dordrecht en de Flora- en Faunawet
[Samenst.: Veen, Lieselotte]; [Foto's: Woerdenbag, Koen] - Ill. Met lit.opg.
Dordrecht: Strix/NWC
ISBN 90-77555-33-1

Trefw. Leerpark; Flora - en Faunawet; Dordrecht

W 130

Niets uit deze uitgave mag worden openbaargemaakt danwel verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of opdrachtgever.

Dordrecht, november 2005

Foto's voorzijde: het plangebied

Inhoud

Samenvatting

1.	Inleiding	7
2.	Gebiedsbeschrijving	9
3.	Onderzoeksopzet	11
4.	Aangetroffen, mogelijke en waarschijnlijke natuurwaarden in en rond het 'Leerpark'	13
4.1	<i>Planten</i>	13
4.2	<i>Ongewervelden</i>	13
4.3	<i>Vissen</i>	13
4.4	<i>Amfibieën</i>	13
4.5	<i>Vogels</i>	14
4.6	<i>Zoogdieren</i>	15
5.	Mogelijke gevolgen van de herinrichting van het plangebied voor beschermde soorten	17
5.1.	<i>Planten</i>	17
5.2	<i>Ongewervelden</i>	17
5.3	<i>Vissen</i>	17
5.4	<i>Amfibieën</i>	18
5.5	<i>Vogels</i>	19
5.6	<i>Zoogdieren</i>	19
6.	Advisering met betrekking tot de Flora- en Faunawet en te nemen mitigerende en compenserende maatregelen	21
6.1	<i>Planten</i>	21
6.2	<i>Ongewervelden</i>	21
6.3	<i>Vissen</i>	21
6.4	<i>Amfibieën</i>	21
6.5	<i>Vogels</i>	21
6.6	<i>Zoogdieren</i>	22

7.	Conclusies en aanbevelingen	23
7.1	Conclusies	23
7.2	Aanbevelingen	24

Referenties

Bijlage 1: Tabellen soorten Flora- en Faunawet

Samenvatting

Het Leerpark te Dordrecht zal de komende jaren worden uitgevoerd. Hier zal een groot deel van de huidige bebouwing worden gesloopt en nieuwbouw worden gerealiseerd. De Gemeente Dordrecht heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) gevraagd om in het kader van de Flora- en Faunawet, de natuurwaarden van het gebied in beeld te brengen en te adviseren met betrekking tot de natuurwetgeving.

In dit verband is er veldonderzoek uitgevoerd naar aquatische fauna en naar flora. Ter completering van het veldonderzoek heeft er literatuuronderzoek plaatsgevonden. Het belang van het gebied voor kraamkolonies van vleermuizen kon nog niet onderzocht worden; dit onderzoek wordt in een later stadium uitgevoerd.

Het onderzoeksgebied blijkt met name van belang voor algemene beschermde planten en dieren. Alleen de vleermuizen en de vissen hebben een aanvullende beschermingsstatus. Deze soorten zijn min of meer algemeen, op de Bittervoorn na.

Indien de waterpartij en/of oevers bij het Romboutsplantsoen (tijdelijk) ongeschikt worden als leefgebied voor de Bittervoorn en de Kleine modderkruiper, is het nodig de vissen te verplaatsen. Compensatie van verloren gegaan leefgebied is nodig.

Ingrijpende werkzaamheden, zoals het kappen van bomen en het rooien van plantsoen, dienen buiten het broedseizoen van vogels plaats te vinden.

Bij de sloop van gebouwen moet rekening gehouden te worden met de winterslaapperiode van vleermuizen.

Voor een aantal vleermuissoorten dient een ontheffing in het kader van de Flora- en Faunawet aangevraagd te worden. Dit geldt ook voor de genoemde vissoorten indien hun leefgebied beïnvloed wordt.

1. Inleiding

Het terrein van het 'Leerpark' te Dordrecht wordt heringericht. Hierdoor zullen sommige bestaande natuurwaarden verdwijnen. Overtreding van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet is niet te voorkomen, waardoor een ontheffing in het kader van deze wet vereist is. Beoordeeld moet worden wat, bij uitvoering van de voorgenomen ruimtelijke ingreep, de kans op het optreden van significante effecten op beschermde planten en dieren en hun habitat is.

Het Natuur-Wetenschappelijk Centrum is door de Gemeente Dordrecht gevraagd een natuurwaardenonderzoek uit te voeren en te adviseren in het kader van de Flora- en Faunawet.

De Flora- en Faunawet

Een groot deel van de inheemse dier- en plantensoorten is beschermd middels de Flora- en Faunawet. Bij ruimtelijke ingrepen moet het overtreden van de wettelijke verbodsbepalingen ten aanzien van deze soorten zoveel mogelijk vermeden worden. Wanneer een ingreep nadelige effecten kan hebben voor beschermde soorten, is een ontheffing nodig. Beoordeeld moet worden wat, bij uitvoering van de voorgenomen ruimtelijke ingreep, de kans op het optreden van significante effecten op beschermde planten en dieren en hun habitat is. De afweging voor het wel of niet verstrekken van een ontheffing gebeurt onder andere op basis van de eventuele aanvullende status van de betreffende dier- of plantensoorten.

Begin 2005 is een aantal belangrijke wijzigingen met betrekking tot de Flora- en Faunawet van kracht geworden. Het betreft artikel 75 van de wet en enkele andere wijzigingen (AMvB artikel 75). Deze wijzigingen hebben tot gevolg dat voor een groot aantal algemene beschermde soorten geen ontheffing meer nodig is in geval van ruimtelijke ontwikkelingen. Voor een andere groep geldt dat geen ontheffing nodig is als gewerkt wordt volgens een gedragscode. Deze code dient door een sector of ondernemer zelf opgesteld te worden en goedgekeurd te zijn door de minister. Tenslotte is er een groep soorten, bestaande uit soorten die op de Habitatrictlijn bijlage IV staan en een aantal andere, aangewezen soorten, waarvoor altijd een ontheffing nodig is.

(Zie bijlage 1: tabellen soorten Flora- en Faunawet)

Het plangebied

2. Het plangebied

Het plangebied ligt in de bebouwde kom van Dordrecht en bestaat met name uit woningen en schoolgebouwen. Wat groenvoorzieningen betreft is er weinig aanbod; de belangrijkste elementen zijn een groenstrook (bomen en struiken), gazons en water (sloten en een waterpartij).

Het gebied wordt begrensd door de N3 in het zuiden, de Laan der Verenigde Naties in het oosten, de Dubbeldamseweg in het westen en de spoorlijn (Dordrecht-Breda) in het noorden.

3. Onderzoeksopzet

In het kader van de Flora- en Faunawet zijn beschermde vaatplanten, zoogdieren, vogels, vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelden van belang. Een aantal vaatplanten, vissen en ongewervelden is beschermd, van de overige taxa zijn alle inheemse soorten beschermd. De Flora- en Faunawet is niet van toepassing op mossen en korstmossen. Een aantal soorten van deze groepen is wel opgenomen in de Habitatrichtlijn.

Van het voorkomen van bijna alle beschermde soorten in of in de omgeving van het plangebied zijn voldoende gegevens bekend om een goed advies te kunnen geven. Ter aanvulling zijn nog wel een aantal veldbezoeken afgelegd, welke vooral gericht waren op aquatische fauna. Het water in het gebied is daartoe bemonsterd met behulp van een macrofaunanet. Naast de aldus verkregen resultaten zijn bestaande gegevens gebruikt voor de effectenbeoordeling, en ook ten behoeve van de algemene kennis over de biogeografische verspreiding van beschermde soorten.

Omdat een groot aantal gebouwen gesloopt gaat worden, werd het tenslotte belangrijk geacht om te kijken of het gebied van betekenis is voor kraamkolonies van vleermuizen. Vaak is voor gebouwbewonende vleermuizen, die regelmatig verhuizen om te ontkomen aan parasieten, een hele wijk verantwoordelijk voor de instandhouding van een kraamkolonie. Vernietiging van de aanwezige verblijfplaatsen kan grote gevolgen hebben voor (de op gebiedsniveau honkvaste) vleermuizen. Daar de kraamkolonieperiode reeds verstreken was, kon dit onderzoek nog niet uitgevoerd worden. Dit zal in een later stadium plaatsvinden.

Bruine kikker (in amplexus)

4. Aangetroffen, mogelijke en waarschijnlijke natuurwaarden in en rond het 'Leerpark'

4.1 Planten

In het plangebied zijn twee beschermde plantensoorten aangetroffen.

Het betreft:

- Zwanenbloem *Butomus umbellatus*
- Brede wespenorchis *Epipactis helleborine*

4.2 Ongewervelden

Beschermde ongewervelden komen niet op de locatie van het Leerpark voor.

4.3 Vissen

In het onderzoeksgebied, in de waterpartij bij het Romboutsplantsoen, is één vissoort met een beschermde status aangetroffen.

Het betreft:

- Bittervoorn *Rhodeus sericeus* (grote aantallen)

Mogelijk is hier de volgende soort gemist:

- Kleine modderkruiper *Cobitis taenia* (Habitatrichtlijn bijlage IV)

4.4 Amfibieën

Alle inheemse amfibieën zijn door de Flora- en Faunawet beschermd.

In het plangebied komen in ieder geval drie en mogelijk vijf soorten amfibieën voor.

Het betreft:

- Kleine watersalamander *Triturus vulgaris*
- Gewone pad *Bufo bufo*
- Bruine kikker *Rana temporaria*

en mogelijk;

- Grote groene kikker *Rana ridibunda*
- Middelste groene kikker *Rana esculenta*

N.B. Reptielen komen niet op het Eiland van Dordrecht voor.

4.5 Vogels

Alle inheemse vogels zijn door de Flora- en Faunawet beschermd.

In het plangebied komen een aantal soorten, algemene, broedvogels voor.

Het betreft:

- Wilde eend *Anas platyrhynchos*
- Meerkoet *Fulica atra*
- Waterhoen *Gallinula chloropus*
- Houtduif *Columba palumbus*
- Turkse tortel *Streptopelia decaocto*
- Grote bonte specht *Dendrocopos major*
- Winterkoning *Troglodytes troglodytes*
- Heggemus *Prunella modularis*
- Merel *Turdus merula*
- Zanglijster *Turdus philomelos*
- Zwartkop *Sylvia atricapilla*
- Tuinfluiter *Sylvia borin*
- Spotvogel *Hippolais icterina*
- Fitis *Phylloscopus trochilus*
- Tjiftjaf *Phylloscopus collybita*
- Staartmees *Aegithalos caudatus*
- Koolmees *Parus major*
- Pimpelmees *Parus caeruleus*
- Boomkruiper *Certhia brachydactyla*
- Vlaamse gaai *Garrulus glandarius*
- Ekster *Pica pica*
- Zwarte kraai *Corvus corone*
- Kauw *Corvus monedula*
- Vink *Fringilla coelebs*
- Groenling *Carduelis chloris*
- Putter *Carduelis carduelis*
- Huismus *Passer domesticus*
- Spreeuw *Sturnus vulgaris*

4.6 Zoogdieren

Alle inheemse zoogdieren zijn door de Flora- en Faunawet beschermd, met uitzondering van de Huismuis, de Bruine rat en de Zwarte rat.

In het plangebied komen de volgende beschermde zoogdiersoorten voor:

- Egel *Erinaceus europaeus*
- Gewone bosspitsmuis *Sorex araneus*
- Mol *Talpa europaea*
- Rosse woelmuis *Clethrionomys glareolus*
- Woelrat *Arvicola terrestris*
- Bosmuis *Apodemus sylvaticus*
- Bunzing *Mustela putorius*

Daarnaast komt mogelijk ook de Huisspitsmuis *Crocidura russula* er plaatselijk voor.

In het kilometerhok waarbinnen het plangebied ligt, zijn waarnemingen gedaan van:

- Gewone grootoorvleermuis *Plecotus auritus*
- Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*
- Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*
- Laatvlieger *Eptesicus serotinus*

Voor de vleermuissoorten geldt een aanvullende beschermingsstatus (bijlage IV van de Habitatrichtlijn), het betreft wel algemene soorten. De andere soorten zijn algemene beschermde zoogdieren, zonder aanvullende status.

5. Mogelijke gevolgen van de herinrichting van het plangebied voor beschermde soorten

5.1 Planten

De in het herinrichtingsgebied voorkomende Zwanebloem en de Brede wespenorchis zijn weliswaar beschermde soorten, maar geen van beide is zeldzaam of bedreigd.

De Zwanebloem is in de Flora- en Faunawet opgenomen om overmatige benutting vanuit de natuur tegen te gaan. De Brede wespenorchis is opgenomen vanwege zijn gelijkenis met andere beschermde en kwetsbare orchideeënsoorten.

De Zwanebloem groeit in de oevers van watergangen en sloten. Deze zullen bij de herinrichting niet aangetast worden waardoor er geen nadelige effecten op deze soort te verwachten zijn.

De Brede wespenorchis zal mogelijk van enkele huidige standplaatsen verdwijnen maar er ontstaan nieuwe mogelijkheden in de vorm van nieuw aan te planten groenstroken en plantsoen. Voor deze soort zijn op termijn geen significante nadelige effecten te verwachten.

5.2 Ongewervelden

Er komen alleen algemene en onbeschermde soorten ongewervelden in het plangebied voor. De herinrichting heeft derhalve geen nadelige effecten op bijzondere soorten ongewervelden.

5.3 Vissen

Zowel de Bittervoorn als de Kleine modderkruiper staan vermeld op tabel 3 van de 'Tabellen soorten Flora- en Faunawet' (zie bijlage 1). De Kleine modderkruiper is in Nederland en regionaal algemeen, waardoor significant nadelige effecten op populatie-niveau niet op zullen treden indien de waterpartij beïnvloed wordt bij de herinrichting.

De Bittervoorn is minder algemeen en verdient hierdoor nadere aandacht.

Verspreiding van de Bittervoorn op het Eiland van Dordrecht

Er is versnipperd inventariserend onderzoek gedaan naar het voorkomen van vissen op het Eiland van Dordrecht.

Het voorkomen van de Bittervoorn is bekend uit waterpartijen bij de Overkampweg,

Stevensweg-west, het Dubbelmondepark, het Leerpark en de Dordtse Biesbosch.

De Bittervoorn werd niet aangetroffen rondom de Laan der Verenigde Naties ter hoogte van het NS-spoor, in het plangebied van De Hoven, in de sloten rondom het plangebied voor 'Parc Dordwijkzone-zuid' (delen van de Zuidpolder en Alloijzen- of Bovenpolder), in het plangebied van de Smitsweg, ten westen van het Wittensteinpark, in het Baanegat langs de Beneden Merwede en in de Sliedrechtse Biesbosch.

Hoewel het beeld van de verspreiding van de Bittervoorn op het Eiland van Dordrecht onvolledig is, maken de gegevens wel duidelijk dat de soort een diffuse verspreiding kent en niet overal voorkomt. Met name de grotere wateren (brede sloten, vijvers) lijken van belang voor de Bittervoorn in de stad Dordrecht.

De Bittervoorn in en rond het Leerpark

Min of meer aangrenzend gebied, waar de Bittervoorn zeker voorkomt, is het Dubbelmondepark (hogere aantallen). Het is waarschijnlijk dat ook de waterpartijen aan de Twintighoevenweg (die ook in verbinding staan met het plangebied) bittervoorns herbergen. Gesteld kan worden dat de bittervoorns in het Leerpark geen geïsoleerde populatie vormen, maar deel uitmaken van een grotere populatie.

Gevolgen van de herinrichting voor de Bittervoorn

Indien de watergang waar de Bittervoorn is gevangen gespaard blijft, hebben de plannen voor het 'Leerpark' geen gevolgen voor de Bittervoorn. Indien er wel werkzaamheden in of aan deze watergang plaats moeten vinden kan dit zowel op individu- als op populatieniveau nadelige gevolgen hebben. Effecten op populatie-niveau kunnen met name mogelijk zijn omdat een aantal belangrijke of mogelijke belangrijke leefgebieden op de schop gegaan zijn/gaan (Overkamppark, Dubbelmondepark, Twintighoevenweg). Om dit te voorkomen dient de Bittervoorn, indien bestaande watergangen en/of oevers aangetast moeten worden, ontzien of verplaatst te worden (zie H. 6). De gunstige staat van instandhouding van de populatie in het stedelijk gebied van Dordrecht blijft sowieso gehandhaafd.

5.4 Amfibieën

Voor amfibieën zullen de geplande werkzaamheden geen nadelige effecten op populatieniveau hebben, indien watergangen gespaard blijven en/of opnieuw aangelegd worden. Op individu-niveau zijn nadelige gevolgen niet te vermijden omdat amfibieën zich een groot deel van het jaar in hun landbiotop ophouden. De meeste soorten jagen en overwinteren op het land en uitsluitend de voortplanting en opgroefase vinden in het water plaats. Alleen de groene kikkers zijn, ook buiten de voortplantingsperiode, in belangrijke mate aan het water gebonden.

5.5 Vogels

Indien werkzaamheden, zoals rooien van plantsoen en kappen van bomen, buiten het broedseizoen van vogels zullen plaatsvinden en bovendien met de pleisterfunctie van bomen en bosschages rekening gehouden zal worden, zullen de herinrichtingswerkzaamheden geen significant nadelige effecten op vogels hebben.

5.6 Zoogdieren

Vleermuizen

Voor vleermuizen zullen de herinrichtingsplannen geen significant nadelige gevolgen hebben. Voorwaarde is wel dat rekening wordt gehouden met eventueel aanwezige kraamkolonies.

Grondgebonden zoogdieren

In het plangebied komen alleen algemene grondgebonden zoogdieren voor. Op populatieniveau zal de herinrichting voor geen enkele soort significant nadelige gevolgen hebben. Effecten op individu-niveau zijn helaas niet te voorkomen, omdat sommige bodembewoners minder snel zullen kunnen vluchten als de sloop- en bouwactiviteiten aan zullen vangen. Grotere soorten zoals de Bunzing zijn meestal wel in staat om bijtijds te vluchten.

6. Advisering met betrekking tot de Flora- en Faunawet en te nemen mitigerende of compenserende maatregelen

6.1 Planten

De aanwezige soorten zijn in de Flora- en Faunawet aangemerkt als 'algemene beschermde soort'. In geval van ruimtelijke ontwikkelingen wordt vrijstelling verleend (zie ook bijlage 1). Er hoeft voor deze soorten dus geen ontheffing te worden aangevraagd.

6.2 Ongewervelden

Er zijn geen wettelijke verplichtingen ten aanzien van dit taxon.

6.3 Vissen

Er dient een ontheffing in het kader van de Flora- en Faunawet aangevraagd te worden ten aanzien van de Bittervoorn, als er werkzaamheden aan de waterpartij in het Romboutsplantsoen plaats moeten vinden. Aanbevolen wordt om dit zekerheidshalve ook voor de Kleine modderkruiper te doen.

Indien de watergang in het Romboutsplantsoen (tijdelijk of permanent) ongeschikt wordt als leefgebied, moeten de vissen worden weggedreven naar aangrenzend water of anderszins worden weggevangen en in andere (nieuwe/aangrenzende) watergangen worden uitgezet. Ook grote zoetwatermosselen dienen te worden overgezet (de Bittervoorn is voor zijn voortplanting afhankelijk van deze mosselen).

Compensatie van verloren gegaan water is nodig.

6.4 Amfibieën

De (mogelijk) aanwezige soorten zijn in de Flora- en Faunawet aangemerkt als 'algemene beschermde soort'. In geval van ruimtelijke ontwikkelingen wordt vrijstelling verleend (zie bijlage 1). Er hoeft voor deze soorten dus geen ontheffing te worden aangevraagd.

6.5 Vogels

Alle inheemse vogels zijn beschermd door de Flora- en Faunawet. Een ontheffing is niet nodig wanneer het overtreden van verbodsbepalingen voorkomen wordt. Volgens de

huidige interpretatie van de wetgeving kan dat in de meeste gevallen door het broedseizoen van vogels te ontzien. In geval van vaste nesten of andere vaste verblijfplaatsen van vogels dient een ontheffing te worden aangevraagd, zoals in het geval van de Huiszwaluw of de Blauwe reiger. Broedbiotopen genieten geen bescherming. In het plangebied zijn geen vaste nestplaatsen of andere vaste verblijfplaatsen van vogels aanwezig, waardoor de Flora- en Faunawet in geval van dit project alleen vereist dat ingrijpende werkzaamheden buiten het broedseizoen van vogels plaatsvinden (grofweg van half maart t/m half juli, voor gebouwbroeders loopt de periode ongeveer tot en met augustus).

Eventueel verloren gegaan broedbiotoop kan gecompenseerd worden door de aanplant van nieuw geschikt plantsoen (dit is echter geen verplichting in het kader van de Flora- en Faunawet). Dit dient ruim voor de aanvang van een nieuw broedseizoen plaats te vinden.

6.6 Zoogdieren

Er dient een ontheffing in het kader van de Flora- en Faunawet aangevraagd te worden voor de Gewone grootoorvleermuis, de Gewone dwergvleermuis, de Ruige dwergvleermuis en de Laatvlieger.

Bij de eventuele sloop van gebouwen dient de winterslaapperiode (oktober t/m maart) zoveel mogelijk ontzien te worden. Ook in de kraamkolonieperiode dient voorzichtig omgegaan te worden met eventuele verblijfplaatsen van vleermuizen. Aanvullend onderzoek naar kraamkolonies is nog nodig (dit moet gebeuren in mei/juni). In nieuw te bouwen gebouwen kunnen eventueel vleermuisvriendelijke voorzieningen getroffen worden.

De (mogelijk) aanwezige grondgebonden zoogdiersoorten zijn in de Flora- en Faunawet aangemerkt als 'algemene beschermde soort'. In geval van ruimtelijke ontwikkelingen wordt vrijstelling verleend (zie bijlage 1). Er hoeft voor deze soorten dus geen ontheffing te worden aangevraagd.

7. Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

Het herinrichtingsgebied 'Leerpark' is met name van belang voor algemene flora- en faunasoorten. Een aantal hiervan is beschermd door de Flora- en Faunawet. De vleermuissoorten, behorend tot de meest algemene inheemse soorten, en de mogelijk aanwezige en tevens algemene Kleine modderkruiper zijn bovendien aanvullend beschermd door de EU Habitatrichtlijn (genoemd in bijlage IV). Verder is de Bittervoorn aangetoond, een soort die net als de genoemde Habitatrichtlijnsoorten vermeld staat op tabel 3 van de 'Tabellen soorten Flora- en Faunawet' (zie bijlage 1). Voor vleermuizen moet nog aanvullend onderzoek naar kraamkolonies plaatsvinden. De winterslaapperiode dient ontzien te worden.

Voor alle aangetroffen beschermde flora- en faunasoorten hebben de herinrichtingsplannen geen significant nadelige effecten op de betreffende populaties. Uitzondering betreft mogelijk de Bittervoorn, afhankelijk van de precieze plannen en de eventuele soortgerichte maatregelen die genomen worden. Indien de watergang in het Romboutsplantsoen (tijdelijk of permanent) ongeschikt wordt als leefgebied, moeten de vissen worden weggedreven naar aangrenzend water of anders worden weggevangen en in andere (nieuwe/aangrenzende) watergangen worden uitgezet. Ook grote zoetwatermosselen dienen te worden overgezet (de Bittervoorn is voor zijn voortplanting afhankelijk van deze mosselen).

Compensatie van verloren gegaan water is nodig.

Het broedseizoen van vogels dient tijdens de uit te voeren werkzaamheden ontzien te worden.

Er is een ontheffing in het kader van de Flora- en Faunawet benodigd voor:

- Bittervoorn *Rhodeus sericeus*
- Kleine modderkruiper *Cobitis taenia* (zekerheidshalve)
- Gewone grootvleermuis *Plecotus auritus*
- Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*
- Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*
- Laatvlieger *Eptesicus serotinus*

7.2 Aanbevelingen

- * Bij de (her)aanplant van plantsoen kunnen het beste doornige heesters en besdragende struiken toegepast worden.
- * Groenstroken met diverse vegetatielagen (kruidlaag/struiklaag/boomlaag) aanleggen.
- * Incidenteel en pleksgewijs verruiging stimuleren.
- * Bodembedekking laten ontwikkelen en handhaven.
- * Vleermuisvriendelijke voorzieningen in gebouwen treffen.

Referenties

- Groen, G., 1997, Beleidsplan Stedelijke Ecologische Structuur van Dordrecht.
Dienst Stadsontwikkeling, Gemeente Dordrecht.
- Jeveren, R. van, 2004, Biogeografisch Register Dordrecht (database).
Stichting Natuur- en Vogelwacht, Dordrecht.
- Gebuis, H. et al., 1992, De Avifauna van het Eiland van Dordrecht.
Strix/Natuur- en Vogelwacht, Dordrecht.
- Haan, A., 2001, De zoogdieren van het Eiland van Dordrecht.
Strix/Natuur- en Vogelwacht, Dordrecht.
- Haan, A., 1999, Vleermuisbeschermingsplan Eiland van Dordrecht.
Natuur-Wetenschappelijk Centrum, Dordrecht.
- Soons, P.J.A,
Huber, M. en D. van
der Meijden, z.j., Flora- en Faunawet -bewerking en toelichting. Band
1 en 2.
Koninklijke Vermande, Den Haag.
- Woldendorp, H., 2002, Wetgeving natuurbescherming - teksten en toelichting.
Editie 2003.
Koninklijke Vermande, Den Haag.
-

Bijlage 1: tabellen soorten Flora- en Faunawet

Tabel 1: Algemene soorten

Soorten waarvoor in het geval van bestendig beheer en onderhoud of bestendig ge-bruik of ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling verleend wordt voor artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en Faunawet.

<u>Zoogdieren</u>	
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
Haas	<i>Lepus europaeus</i>
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Mol	<i>Talpa europaea</i>
Ondergrondse woelmuis	<i>Microtus subterraneus</i>
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>
<u>Reptielen en amfibieën</u>	
Bruine kikker	<i>Rana arvalis</i>
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>
Middelste groene kikker	<i>Rana kl. esculenta</i>
Meerkikker	<i>Rana ridibunda</i>
<u>Mieren</u>	
Behaarde rode bosmier	<i>Formica rufa</i>
Kale rode bosmier	<i>Formica polyctena</i>
Stronkmier	<i>Formica truncorum</i>
Zwartrugbosmier	<i>Formica pratensis</i>

Vervolg tabel 1: Algemene soorten

<u>Slakken</u>	
Wijngaardslak	<i>Helix pomatia</i>
<u>Vaatplanten</u>	
Aardaker	<i>Lathyrus tuberosus</i>
Akkerklokje	<i>Campanula rapunculoides</i>
Brede wespenorchis	<i>Epipactis helleborine</i>
Breed klokje	<i>Campanula latifolia</i>
Dotterbloem	<i>Caltha palustris</i>
Gewone vogelmelk	<i>Ornithogalum umbellatum</i>
Grasklokje	<i>Campanula rotundifolia</i>
Grote kaardenbol	<i>Dipsacus fullonum</i>
Kleine maagdenpalm	<i>Vinca minor</i>
Knikkende vogelmelk	<i>Ornithogalum nutans</i>
Koningsvaren	<i>Osmunda regalis</i>
Slanke sleutelbloem	<i>Primula elatior</i>
Zwanebloem	<i>Butomus umbellatus</i>

Tabel 2: Overige soorten

Soorten waarvoor in het geval van bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling verleend wordt voor artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en Faunawet, mits de activiteiten uitgevoerd worden op basis van een door de minister goedgekeurde gedragscode (door de sector of ondernemer zelf op te stellen).

<u>Zoogdieren</u>	
Damhert	<i>Dama dama</i>
Edelhert	<i>Cervus elaphus</i>
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>
Grijze zeehond	<i>Halichoerus grypus</i>
Grote bosmuis	<i>Apodemus flavicollis</i>
Steenmarter	<i>Martes foina</i>
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>
<u>Reptielen en amfibieën</u>	
Alpenwatersalamander	<i>Triturus alpestris</i>
Levendbarende hagedis	<i>Lacerta vivipara</i>
<u>Dagvlinders</u>	
Moerasparelmoervlinder	<i>Euphydryas aurinia</i>
Vals heideblauwtje	<i>Lycaeides idas</i>
<u>Vissen</u>	
Bermpje	<i>Noemacheilus barbatulus</i>
Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>
Meerval	<i>Silurus glanis</i>
Rivierdonderpad	<i>Cottus gobio</i>
<u>Vaatplanten</u>	
Aangebrande orchis	<i>Orchis ustulata</i>
Aapjesorchis	<i>Orchis simia</i>
Beenbreek	<i>Narthecium ossifragum</i>
Bergklokje	<i>Campanula rhomboidalis</i>
Bergnachtorchis	<i>Platanthera chlorantha</i>
Bijenorchis	<i>Ophrys apifera</i>
Blaasvaren	<i>Cystopteris fragilis</i>
Blauwe zeedistel	<i>Eryngium maritimum</i>
Bleek bosvogeltje	<i>Cephalanthera damasonium</i>
Bokkenorchis	<i>Himantoglossum hircinum</i>
Brede orchis	<i>Dactylorhiza majalis majalis</i>

Vervolg tabel 2: Overige soorten

Bruinrode wespenorchis	<i>Epipactis atrorubens</i>
Daslook	<i>Allium ursinum</i>
Dennenorchis	<i>Goodyera repens</i>
Duitse gentiaan	<i>Gentianella germanica</i>
Franjegyentiaan	<i>Gentianella ciliata</i>
Geelgroene wespenorchis	<i>Epipactis muelleri</i>
Gele helmbloem	<i>Pseudofumaria lutea</i>
Gevlekte orchis	<i>Dactylorhiza maculata</i>
Groene nachtorchis	<i>Coeloglossum viride</i>
Groensteel	<i>Asplenium viride</i>
Grote keverorchis	<i>Listera ovata</i>
Grote muggenorchis	<i>Gymnadenia conopsea</i>
Gulden sleutelbloem	<i>Primula veris</i>
Harlekijn	<i>Orchis morio</i>
Herfstschroeforchis	<i>Spiranthes spiralis</i>
Hondskruid	<i>Anacamptis pyramidalis</i>
Honingorchis	<i>Herminium monorchis</i>
Jeneverbes	<i>Juniperus communis</i>
Klein glaskruid	<i>Parietaria judaica</i>
Kleine keverorchis	<i>Listera cordata</i>
Kleine zonnedauw	<i>Drosera intermedia</i>
Klokjesgentiaan	<i>Gentiana pneumonanthe</i>
Kluwenklokje	<i>Campanula glomerata</i>
Koraalwortel	<i>Corallorhiza trifida</i>
Kruisbladgentiaan	<i>Gentiana cruciata</i>
Lange ereprijs	<i>Veronica longifolia</i>
Lange zonnedauw	<i>Drosera anglica</i>
Mannetjesorchis	<i>Orchis mascula</i>
Maretak	<i>Viscum album</i>
Moeraswespenorchis	<i>Epipactis palustris</i>
Muurbloem	<i>Erysimum cheiri</i>
Parnassia	<i>Parnassia palustris</i>
Pijlscheefkelk	<i>Arabis hirsuto sagittata</i>
Poppenorchis	<i>Aceras anthropophorum</i>
Prachtklokje	<i>Campanula persicifolia</i>
Purperorchis	<i>Orchis purpurea</i>
Rapunzelklokje	<i>Campanula rapunculus</i>
Rechte driehoeksvaren	<i>Gymnocarpium robertianum</i>
Rietorchis	<i>Dactylorhiza majalis praetermissa</i>
Ronde zonnedauw	<i>Drosera rotundifolia</i>

Vervolg tabel 2: Overige soorten

Rood bosvogeltje	<i>Cephalanthera rubra</i>
Ruig klokje	<i>Campanula trachelium</i>
Schubvaren	<i>Ceterach officinarum</i>
Slanke gentiaan	<i>Gentianella amarella</i>
Soldaatje	<i>Orchis militaris</i>
Spaanse ruiter	<i>Cirsium dissectum</i>
Steenanjer	<i>Dianthus deltoides</i>
Steenbreekvaren	<i>Asplenium trichomanes</i>
Stengelloze sleutelbloem	<i>Primula vulgaris</i>
Stengelomvattend havikskruid	<i>Hieracium amplexicaule</i>
Stijf hardgras	<i>Catapodium rigidum</i>
Tongvaren	<i>Asplenium scolopendrium</i>
Valkruid	<i>Arnica montana</i>
Veenmosorchis	<i>Hammarbya paludosa</i>
Veldgentiaan	<i>Gentianella campestris</i>
Veldsalie	<i>Salvia pratensis</i>
Vleeskleurige orchis	<i>Dactylorhiza incarnata</i>
Vliegenorchis	<i>Ophrys insectifera</i>
Vogelnestje	<i>Neottia nidus-avis</i>
Voorjaarsadonis	<i>Adonis vernalis</i>
Wantsenorchis	<i>Orchis coriophora</i>
Waterdrieblad	<i>Menyanthes trifoliata</i>
Weideklokje	<i>Campanula patula</i>
Welriekende nachtorchis	<i>Platanthera bifolia</i>
Wilde gagel	<i>Myrica gale</i>
Wilde herfststijlloos	<i>Colchium autumnale</i>
Wilde kievitbloem	<i>Fritillaria meleagris</i>
Wilde marjolein	<i>Origanum vulgare</i>
Wit bosvogeltje	<i>Cephalanthera longifolia</i>
Witte muggenorchis	<i>Pseudorchis albida</i>
Zinkvioltje	<i>Viola lutea calaminaria</i>
Zomerklokje	<i>Leucojum aestivum</i>
Zwartsteel	<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>
 <u>Kevers</u>	
Vliegend hert	<i>Lucanus cervus</i>
 <u>Kreeftachtigen</u>	
Rivierkreeft	<i>Astacus astacus</i>

Tabel 3: Soorten bijlage IV HRL/bijlage 1 AMvB

Soorten waarvoor in het geval van bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik een vrijstelling verleend wordt voor artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en Faunawet mits de activiteiten uitgevoerd worden op basis van een door de minister goedgekeurde gedragscode (door de sector of ondernemer zelf op te stellen). Voor werkzaamheden die vallen onder bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en de bosbouw en bestendig gebruikt geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Flora- en Faunawet.

Voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor deze soorten geen vrijstelling (hiervoor moet dus een ontheffing aangevraagd worden). Uitzondering betreft de vogels, mits gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode.

De ontheffingsaanvraag wordt vervolgens getoetst aan drie criteria:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang (hier valt ook uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling onder);
- 2) er is geen alternatief;
- 3) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Vogels

Alle inheemse vogelsoorten

Soorten bijlage 1 AMvB:

Zoogdieren

Boommarter

Martes martes

Das

Meles meles

Eikelmuis

Eliomys quercinus

Gewone zeehond

Phoca vitulina

Veldspitsmuis

Crocidura leucodon

Waterspitsmuis

Neomys fodiens

Reptielen en amfibieën

Adder

Vipera berus

Hazelworm

Anguis fragilis

Ringslang

Natrix natrix

Vinpoetsalamander

Triturus helveticus

Vuursalamander

Salamandra salamandra

Vissen

Beekprik

Lampetra planeri

Bittervoorn

Rhodeus cericeus

Elrits

Phoxinus phoxinus

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage IV HRL/bijlage 1 AMvB

Vervolg soorten Bijlage 1 AMvB

Gestippelde alver	<i>Alburnoides bipunctatus</i>
Grote modderkruiper	<i>Misgurnus fossilis</i>
Rivierprik	<i>Lampetra fluviatilis</i>
<u>Dagvlinders</u>	
Bruin dikkopje	<i>Erynnis tages</i>
Dwergblauwtje	<i>Cupido minimus</i>
Dwergdikkopje	<i>Thymelicus acteon</i>
Groot geaderd witje	<i>Aporia crataegi</i>
Grote ijsvogelvlinder	<i>Limenitis populi</i>
Heideblauwtje	<i>Plebejus argus</i>
Iepepage	<i>Strymonidia w-album</i>
Kalkgraslanddikkopje	<i>Spialia sertorius</i>
Keizersmantel	<i>Argynnis paphia</i>
Klaverblauwtje	<i>Cyaniris semiargus</i>
Purperstreepparelmoervlinder	<i>Brenthis ino</i>
Rode vuurvlinder	<i>Palaeochrysopterus hippothoe</i>
Rouwmantel	<i>Nymphalis antiopa</i>
Tweekleurig hooibeestje	<i>Coenonympha arcania</i>
Veenbesparelmoervlinder	<i>Bolaria aquilonais</i>
Veenhooibeestje	<i>Coenonympha tullia</i>
Veldparelmoervlinder	<i>Melitaea cinixia</i>
Woudparelmoervlinder	<i>Melitaea diamina</i>
Zilvervlek	<i>Clossiana euphrosyne</i>
<u>Vaatplanten</u>	
Groot zeegras	<i>Zostera marina</i>

Soorten bijlage IV HRL:

<u>Zoogdieren</u>	
Bechstein's vleermuis	<i>Myotis bechsteinii</i>
Bever	<i>Castor fiber</i>
Bosvleermuis	<i>Nyctalus leisleri</i>
Brandt's vleermuis	<i>Myotis brandtii</i>
Bruinvis	<i>Phocoena phocoena</i>
Euraziatische lynx	<i>Lynx lynx</i>

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage IV HRL/bijlage 1 AMvB

Vervolg soorten bijlage IV HRL:

Franjestaart	<i>Myotis nattereri</i>
Gewone baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>
Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>
Grijze grootoorvleermuis	<i>Plecotus austriacus</i>
Grote hoefijzerneus	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>
Hamster	<i>Cricetus cricetus</i>
Hazelmuis	<i>Muscardinus avellanarius</i>
Ingekorven vleermuis	<i>Myotis emarginatus</i>
Kleine dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>
Kleine hoefijzerneus	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>
Meervleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>
Mopsvleermuis	<i>Barbastella barbastellus</i>
Nathusius' dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>
Noordse woelmuis	<i>Microtus oeconomus</i>
Otter	<i>Lutra lutra</i>
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>
Tuimelaar	<i>Tursiops truncatus</i>
Tweekleurige vleermuis	<i>Vespertilio murinus</i>
Vale vleermuis	<i>Myotis myotis</i>
Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>
Wilde kat	<i>Felis silvestris</i>
Witflankdolfijn	<i>Lagenorhynchus acutus</i>
Witsnuitdolfijn	<i>Lagenorhynchus albirostris</i>
 <u>Reptielen en amfibieën</u>	
Boomkikker	<i>Hyla arborea</i>
Geelbuikvuurpad	<i>Bombina variegata</i>
Gladde slang	<i>Coronella austriacus</i>
Heikikker	<i>Rana arvalis</i>
Kamsalamander	<i>Triturus cristatus</i>
Knoflookpad	<i>Pelobates fuscus</i>
Muurhagedis	<i>Podarcis muralis</i>
Poelkikker	<i>Rana lessonae</i>
Rugstreeppad	<i>Bufo calamita</i>
Vroedmeesterpad	<i>Alytes obstetricans</i>
Zandhagedis	<i>Lacerta agilis</i>

Vervolg tabel 3: Soorten bijlage IV HRL/bijlage 1 AMvB

Vervolg soorten bijlage IV HRL:

Dagvlinders

Donker pimperlblauwtje	<i>Maculinea nausithous</i>
Grote vuurvlinder	<i>Lycaena dispar</i>
Pimperlblauwtje	<i>Maculinea teleius</i>
Tijmblauwtje	<i>Maculinea arion</i>
Zilverstreephoobeestje	<i>Coenonympha hero</i>

Libellen

Bronslibel	<i>Oxygastra curtisii</i>
Gaffelibel	<i>Ophiogomphus cecilia</i>
Gevlekte witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>
Groene glazenmaker	<i>Aeshna viridis</i>
Noordse winterjuffer	<i>Sympecma paedisca</i>
Oostelijke witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia albifrons</i>
Rivierrombout	<i>Stylurus (Gomphus) flavipes</i>
Sierlijke witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia caudalis</i>

Vissen

Houting	<i>Conegonus oxyrrhynchus</i>
Steur	<i>Acipenser sturio</i>

Vaatplanten

Drijvende waterweegbree	<i>Luronium natans</i>
Groenknolorchis	<i>Liparis loeselii</i>
Kruipend moerasscherm	<i>Apium repens</i>
Zomerschroeforchis	<i>Spiranthes aestivalis</i>

Kevers

Brede geelrandwaterroofkever	<i>Dytiscus latissimus</i>
Gestreepte waterroofkever	<i>Graphoderus bilineatus</i>
Heldenbok	<i>Cerambyx cerdo</i>
Juchtleerkever	<i>Osmoderma eremita</i>

Tweekleppigen

Bataafse stroommossel	<i>Unio crassus</i>
-----------------------	---------------------

